

Rökning under graviditeten kan påverka nyföddas beteende

■ Experimentella studier har visat att nikotin eller cigarettrök har neuroteratogena effekter. Antalet nikotinreceptorer i fostrets hjärna ökar, och nybildning, överlevnad och differentiering av hjärnceller påverkas. Dessa effekter är naturligtvis inte kända hos en bredare allmänhet, men trots att de flesta vet att rökning under graviditeten kan skada fostret röker cirka var femte kvinna vid ett barns födelse sett ur ett globalt perspektiv.

I den aktuella studien undersöktes effekterna av rökning under graviditeten på nyfödda barns neurologiska beteende. I materialet ingick 27 fullgångna barn till rökande mammor och 29 oexponerade kontroller. Grupperna jämfördes vid 1–2 dagars ålder med hjälp av NICU Network Neurobehavioral Scale

(NNNS), ett protokoll särskilt anpassat för mätning av drogeffekter. Genom att analysera kotinin, som är en nedbrytningsprodukt av nikotin, i moderns saliv söktes ett dos-responsförhållande mellan nikotinexposition och NNNS-poäng. Dessutom registrerades uppgivet antal rökta cigaretter, som dock är en mindre tillförlitlig variabel.

Sedan man justerat för samvarierande faktorer fann man att barn i den rökexponerade gruppen var mer excitabla, hade högre tonus och högre poäng på stress/abstinens-skalan än de oexponerade barnen. Vidare fann man att barnen i den rökexponerade gruppen krävde mer aktivt handhavande för att de skulle vara lugna. När det gäller dos-responsförhållandet fann man en positiv korre-

lation mellan såväl kotininhalten i moderns saliv som antalet rökta cigaretter/dag och NNNS-poängen hos de rökexponerade barnen.

Författarnas konklusion är att prenatal tobaksexponering kan påverka nyföddas neurologiska beteende och att en möjlig mekanism är neurotoxiska effekter av nikotin. Eftersom studien gjordes vid 1–2 dagars ålder, skulle även nikotinabstinens kunna vara en möjlig orsak.

Ola Hafström

ola.hafstrom@vregion.se

Law KL, et al. Smoking during pregnancy and newborn neurobehavior. Pediatrics 2003;111:1318-23.

Ungdomars fysiska aktivitet – en tidstrendsstudie över 20 år

■ Regelbunden fysisk aktivitet har betydelse ur hälsosynpunkt för såväl barn, ungdomar som vuxna. Det finns också anledning att förmoda att fysisk aktivitet och kapacitet i ungdomsåren har betydelse för hälsa i vuxen ålder. Därför är det viktigt att utröna vilken påverkan samhället (livsstil, miljö etc) har på ungdomars fysiska aktivitetsnivå och attityd till fysisk aktivitet. Vi genomförde därför en tidstrendstudie, där förändringar i ungdomars idrottsvanor och fysiska kapacitet mellan 1974 och 1995 studerades.

Undersökningsgruppen bestod av slumpmässigt utvalda 16-åringar 1974 (205 flickor, 220 pojkar) och 1995 (287 flickor, 298 pojkar) i årskurs ett på gymnasiet. Samtliga utvalda försökspersoner deltog 1974, och 93 procent deltog 1995. Med hjälp av en enkät besvarade försökspersonerna 1974 samt 1995 frågor om deltagande i idrott, medlemskap i förening, attityd till och erfarenhet av olika idrotter samt attityd till skolidrott och dess olika moment.

Ett visst minskat intresse och mer negativ inställning till de traditionella bollsporterna märktes 1995 jämfört med 1974 medan individuella »fitness«-aktiviteter som styrketräning, aerobics och utförsåkning var mer populära 1995 än 1974. Det ökade intresset för fitness-aktiviteter är positivt eftersom dessa aktiviteter med fördel kan utövas i vuxen ålder. Dessa aktiviteter kräver inte medverkan i ett lag och kan utföras på tider som passar individen. Fler 16-åringar angav att de idrottade på fritiden och att de var medlemmar i en idrottsförening

Fysisk aktivitet i ungdomsåren betyder mycket för hälsan även i vuxen ålder.

1995 än 1974. Detta kan dock inte direkt tolkas som att den totala fysiska aktiviteten ökat, eftersom vi i en tidigare artikel presenterat data om att BMI (kg/m²) och andelen överviktiga ungdomar var större 1995 än 1974. Dessutom var den muskulära uthålligheten och löpförmågan mindre 1995. Detta skulle kunna tolkas som att den totala fysiska aktiviteten minskat under en tjuoårsperiod.

Det är viktigt att upprätthålla ett visst mått av fysisk aktivitet, styrka och kondition för såväl barn, vuxna som äldre för att förebygga sjukdom och för att kunna utföra tyngre och lättare vardagsysslor genom hela livet. Föräldrar,

skolpersonal och sjukvårdspersonal har alla ett ansvar för att göra det möjligt för barn och ungdomar att kunna ägna sig åt vardaglig fysisk aktivitet och mer idrottsbetonade aktiviteter.

Maria Westerståhl

maria.westerstahl@labmed.ki.se

Westerståhl M, et al. Secular trends in sports: participation and attitudes among adolescents in Sweden from 1974 to 1995. Acta Paediatr 2003;92:602-9.